

HET WINTIGELOOF VAN DE AFRO-SURINAMERS

Door André R.M. Pakosie¹

*In het onderhavige artikel ga ik in op het Afro-Surinaamse geloofssysteem en de plek die dat anno 2008 krijgt binnen de Surinaamse samenleving. Behalve een historisch overzicht waarbij de strafbaarstelling van de Afro-Surinaamse traditionele religie en het gevolg daarvan voor de Afro-Surinamers aan de orde komen, geef ik enkele aspecten uit de basis van dit geloofssysteem aan, zoals deze bij de Marrons ontwikkeld is en tot voor kort bewaard. Daarnaast geef ik een historische analyse van de Marron en Creoolse benadering van het systeem. Tot slot komt de huidige situatie aan bod en de intolerantie van de christelijke kerken ten opzichte van de Afro-Surinaamse traditionele religie. Voor de wetsartikelen aangaande de strafbaarstelling van de Afro-Surinaamse traditionele religie heb ik gebruik gemaakt van het boek van Wijnholt, 1965, *Strafrecht in Suriname*.*

1. Inleiding

Bijna elke religie bevat een geloofssysteem met of zonder constitutionele regels en wetten. Elke religie kent ook verschillende rituelen, *kumandu* (feesten) en *begipeesi of gadupeesi* (heilige plaatsen) waar aanbedding plaatsvindt en belangrijke ceremoniën uitgevoerd worden. Sommige religies (historische religie) kennen daarnaast één of meer heilige of gezaghebbende boeken. Aanhangers van een religie geloven, met of zonder geïnstitutenaliseerde regels of dogma's, dat een hogere macht of iets hogers dan de mensheid bestaat, zoals God, die in sommige religies zelfs verantwoordelijk wordt geacht voor het bestaan en het einde van alles wat er is.

Toch is er geen bewijs dat zoiets als God bestaat, maar ook is er geen bewijs dat God niet bestaat. Geloof is immers het aannemen van iets, waarvan men niet zeker weet dat het zo is. Iemand gelooft dus dat het zo is, maar hij weet het niet zeker. Op het moment dat hij het zeker weet, is het geen geloof meer. Geloof eindigt daar waar zekerheid begint. Bij geloof gaat het eigenlijk niet om het zoeken naar waarheid, al wordt het geloof als waarheid gepresenteerd, maar om het vasthouden aan een overtuiging die zin geeft aan het leven van de gelovige persoon en die hem voorziet in zijn geestelijke en sociale behoeftebevrediging.

2. Religie

Geloof is over het algemeen dus gekoppeld aan religie. Het begrip religie is even oud als de mensheid zelf en is zeer moeilijk, of zelfs onmogelijk zodanig te definiëren, dat deze de gehele lading dekt. Dit is waarschijnlijk de reden waarom de mensheid al vele tientallen, zo niet honderden definities van religie heeft geopperd, waarvan tot nu toe geen één universeel wordt geaccepteerd. Het woord religie is afgeleid van het Latijnse woord, 'religio', dat min of meer verbinding betekent. Met behulp van informatie uit onder andere Wikipedia heb ik de volgende etymologieën van het woord religio van verschillende Romeinse auteurs kunnen verwerken:

<Volgens Marcus Tullius Cicero is het woord religie afgeleid van het woord relegere, wat zoveel mogelijk betekent, herlezen, overdoen of nauwgezet in acht nemen. Vooral dit laatste is een typering

¹ André R.M. Pakosie. Geboren te Diitabiki aan de Tapanahoni. Fytotherapeut; geschiedschrijver; hoofdredacteur van het tijdschrift voor Marroncultuur en -geschiedenis, **Siboga**; voorzitter Stichting Sabanapeti; documentairmaker; sinds 2000 Kabiten van de Ndyuka of Okanisi Marrons in Nederland; sinds 1993 edebukuman van het Afákaschrift. In 2000 onderscheiden met de Gaanman Gazon Matodja Award; in 2001 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau (Nederland) en tot Ridder in de Ere Orde van de Gele Ster (Suriname). Schrijft proza en poëzie; naast eigen publicaties, publiceerde hij ook in gerenommeerde tijdschriften, zoals The Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law (University of Birmingham, England). Gespecialiseerd in de traditionele kruidengeneeskunde en in de cultuur en geschiedenis van de Marrons.

van het begrip religie als het voortdurend en ijverig in acht nemen van alles wat op de verering van God en de goden betrekking heeft.

Religie is volgens de Romeinse kerkvader uit de 4^e eeuw na Christus, Lucius Caelius Firmianus Lactantius, afgeleid van religare, wat ongeveer opnieuw binden, goed binden betekent. Een typering van de band (liga) tussen God en de mens.

De Romeinse taalgeleerde uit de 2^e eeuw na Christus, Aulus Gellius, leidt het begrip religie af van relinquere, hetgeen betekent, achterlaten, waarmee hij aangeeft dat alles wat tot de religie behoort van het profane is afgezonderd.

Aurelius Augustinus, die leefde van 354 – 430 na Christus en gezien wordt als de grootste kerkvader in het Westen, brengt het woord religie in verband met re-eligere – opnieuw verkiezen – en typeert daarmee het weer kiezen van God door de mens, die hij door de zonde had verloren, als bron van zijn zaligheid>

Religie is, zoals de meeste dingen in de wereld, eigenlijk een menselijke creatie en dient als zingeving van het bestaan. Het is in feite een poging van de mens zich te verbinden met een hogere macht die zij als leidraad ziet en/of al dan niet verantwoordelijk acht voor het ontstaan en het einde van het universum en alles wat zich daarin bevindt. Religie is dus een weg, geschapen door de mens zelf, om zich in verbinding te kunnen stellen met die hogere macht, in de veronderstelling het universum te kunnen begrijpen en te verklaren. Het is daarom fundamenteel onjuist en dom om een enkele religie als enige ware te presenteren en om een voorstelling van wat iemand als God, de allesomvattende werkelijkheid, heeft aangenomen, als enige zaligmakende aan anderen op te dringen. Want zoals de Ndyuka het in het Kumanti zeggen: “Nana fu Okolonton anga Nana fu Yelewa e kángalágini na a wan amintogéléwa”, de God van het begin en de God van het einde zijn één en hetzelfde. Het doet er dus niet toe welke weg je opgaat om hen te bereiken, alle wegen leiden naar hen, want zij zijn hier en overal.

3. Onderverdeling van Religies

Religies kunnen worden onderverdeeld in twee hoofdcategorieën:

1. *Historische c.q. Constitutionele religies*: religies met schriftelijke overleveringen (één of meer heilige of gezaghebbende boeken, geïnstitutionaliseerde regels of dogma's)
2. *Orale religies*: religies met mondelinge overleveringen

Deze twee hoofddelingen kunnen op grond van verschillende criteria verder worden onderverdeeld in:

Non-theïstische religies: religies die het bestaan van een god of goden niet centraal stellen in de religieuze beleving. Een voorbeeld van een dergelijke religie is het taoïsme. De Tao zit niet in een theorie, maar is ook geen goddelijk wezen; het is een natuurlijk principe wat in het dagelijkse leven waarneembaar is.

Boeddhistische religies: religies waarin het individu zijn toevlucht zoekt in de leer van de Boeddha en de gemeenschap van heilige monniken en leken. Hoewel Boeddhistische religies non-theïstisch zijn, bevestigen zij het bestaan van een transcendente (spirituele) werkelijkheid en propageren een geloof in karma, wedergeboorte, goden, geesten, hemel en hel. Het boeddhisme is niet een monotheïstisch, en ook niet een polytheïstisch religie omdat volgens de leer van de Boeddha ware verlossing slechts gevonden kan worden in een principe dat beschouwd wordt als hoger dan welke god dan ook.

Humanistische religiositeit is over het algemeen ook non-theïstisch. Men gaat uit van een verbondenheid tussen alle verschijnselen in de wereld, zonder dat daarbij sprake is van een persoonlijke god.

Klassiek monotheïstische religies: religies waarin nadrukkelijk maar één God aanbeden wordt, zoals het jodendom (JHWH), het christendom (Jezus) en de islam (Allah). In deze religies is wel sprake van een reeks geestelijke schepselen (engelen) en in sommigen ook heiligen (Maria, Petrus, moeder Thérèse, etc.). Ook gaat men uit van een zich van God afkerend schepsel, een gevallen engel, die duivel of satan wordt genoemd en afkomstig is uit de engelenschaar van God. Dit schepsel heeft zijn eigen boosaardige engelen die demonen of boze geesten worden genoemd.

Panentheïstische, monolatristische en henotheïstische religies: religies die weliswaar monotheïstisch (er is maar één hoogste God of absolute werkelijkheid) zijn, maar die er niet automatisch vanuit gaan dat die ene God maar op één manier benaderd kan worden, hoewel de aanhangers dat meestal wel maar op één manier doen. Voorbeelden van deze religies zijn het vaishnavisme (Vishnu), het shaivisme en shaktisme (Shiva), de vedanta en het sikhisme (God). Deze religies gaan er nooit vanuit dat er maar één ware religie of weg tot God bestaat.

Polytheïstische religies: religies die meerdere goden hebben zoals de diverse natuur-godsdiensten.

Pantheïstische religies: religies waarin God of het goddelijke geacht wordt samen te vallen met de natuur.

De Afro-Surinaamse traditionele religie behoort tot de orale religiën. Wie de traditionele Afro-Surinaamse religie goed bestudeert, zal tot de conclusie komen dat deze zowel polytheïstisch als pantheïstisch is met nog een vleugje monotheïsme. Zij kent één God, *Nana Keedyamaa Keedyampon*.....

Het volledig artikel is te lezen in Siboga, jrg. 18, nr. 1, 2008.

De prijs inclusief verzendkosten is:

A. € 10,- per exemplaar (voor 'Vrienden van Sabanapeti')

B. €15,- per exemplaar (voor wie geen 'Vrienden van Sabanapeti' is)

Voor bestelling: Tel: 030-2943402 of stuur een mail naar: siboga@maroons-suriname.com

Bestelnummer: Siboga, jrg. 18, nr. 1, 2008